

ŘEHOŘ MOLER ČINÍ POSLEDNÍ
VŮLI A POROUČÍ SYNUM
BERNARDINOVÍ A VÁCLAVOVÍ
PO 500 ZLATÝCH A SVÉ ŽENĚ
ANNĚ DŮM, SKLEP, SLADOVNU
A KLENOTY; KDYBY BERNARDIN
CHTĚL STUDOVAT, MÁ MU
MATKA DÁVAT 18 HŘIVEN;
DĚDIČNÁ VES ČERTORYJE
A PŮL SLUŽÍNA, ÚROKY
Z RADNICE PODLE
PORUČENSTVÍ WEIGLOVA PATŘÍ
MARKÉTĚ, JEHO TCHYNÍ, A PO
JEJÍ SMRTI ŘEHOŘOVĚ
MANŽELCE A JEHO DĚTEM;
K JEHO POZŮSTALOSTI PATŘÍ
VES ČECHOVICE, PŮL SLUŽÍNA,
DUBANY A SKALIČKA, CELKEM
767 1/2 ZLATÝCH A 20 GROŠŮ
ŠIR. A 70 HŘIVEN; SKLEP
(KRÁM?) A SUKNO 500
ZLATÝCH A SLADOVNA 100
ZLATÝCH; DLUŽNÍ POHLEDÁVKY
ČINÍ 400 ZLATÝCH; PORUČNÍKY
ČINÍ MIKULÁŠE ERLHAUPTA,
KMOTRA A HANUŠKA LINKA

11. února 1466

Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce, Knihy 1540, f. 195v

Přepis: „*Testamentum Gregorii Moler.*
Anno domini 1466 feria III post Scolastice
Gregorius Moler učinil jest poručenstvie
a sví poslední vuoli, kteréžto sví vlastní
rukú popsal v přítomnosti Hanuška Linka,
Stanislava Kazemprota, Jakuba konváře
a Jana měšckého písáře, jenž jest z jeho
poručenstvie vypsal i ústně tak seznal. Item
najprve vyznal jest, že což má zbožie, má
najvíce na všech na Čihovicích 411 zl. a 12
širokých gr. Item na vši Služín polovici 242
1/2 zl. a matka ženy mé má druhú polovici.
Item na vši Dubanech 114 zl. a 8 širokých gr.
Item na vši Skalička 70 hř. peněz drobných,
summa toho činie 767 1/2 hř. den. Item
početl sklep a sukna najmen za 500 zl. Item
dluhy, kteříž jemu povinovati jsú, za 400 zl.
Item sladovní za 100 zl. Z tej sumy
svrchupsanej poručil synom svým
Bernardinovi a Václavovi každému po 500 zl.
Item paní Anně, ženě své, poručil duom,
sklep sladovní i to všechno, což jest v sklepě
i v domě s klenoty i se všiem zbožiem
mohovitým i nemohovitým, ničehuož

nevynímajice, bez příkazy a naříkání bratra mého Vincencia i všech přátele svých i sice od každého tak, aby ona dětom mým diel jejich svrchupsaný zpravila a je chovala až do let rozumných. Pakli by pán buoh smrti neuchoval ženy mé, tehda aby matka ženy mé děti mé chovala a tak učinila, jakož dotčeno jest. Pakli by pán buoh obú smrti neuchoval, tehda nemá děti žádnému poručiti bez vědomie a vuole mých poručníkuov. A jestliže by pán buoh kterého dietěte smrti neuchoval, tehda aby s jednoho na druhého (dědictví) spadlo. Pakli by oba umřeli, tehda na mateř a švekruši svůj. A jestliže by která škoda se stala buďto na

zu geschafft werden obigenan Nach
ordnung seine Briefe und wünsch
tisch seine Freyheit auch die Freiheit
für mich die kann mit Sicherheit

Destinatu Gregorii molaris

Umo bni ag' at' koyt' fin posf
Sekafice Gregorius molt vym'ym
gt' porucenstwie a frun poslednie
noseli. Etecto frun relacijni ruku
pospel rezpravostmi kamykta linda
Damjanov kuzen prota jascha kon-
nare a Janu niesieku pisanje gora
gt' Zgelo porucenstwie mysal y
vymie tak' pisan. At' na pisanie ro-
nal gt' ze eoz ma zborie ma naz-
wize na wstch na Chiboniquach
m' ej' zlat' a zoj slyubich Of-
fer na roszcji Oloringe polowici, y
pluz' zlat' a malak' zem' me ma
drubin polowici. At' na roszcji drubinach
z pion' zlat' a roj' slyubich Of-
fer na roszcji Oladiela hoz' hoz' pem'q
drubinach. Anna tohozyme vym'
yoz' zlat' zoz' slyubich of' a hoz'
hiz d'. At' poceet Olery a Olina
naymen za ro' zlat' tem' dlyshy
kazik' gt' porumonimy gfu za my' ff
Tyt' Oladornu za f' f'
Zey' Simey slyubich pisaney porucil
Oymon swym' Bernadomu a wa-
clawiu' Rademu po ro' zlat' kif
zam' Simey tem' swy portugel duom
Olery Oladornu, yto my' radno eoz
gt' no Oladornu y mordome & blenicy
y sensjach koziem' mahorutym
y nichoboruym mzechnuz nerry
mimagierze. Bez' pislany a naznamu
Dretka nich' Crimonia y reszty
pratel' swich y sre' obduchoho tak
aby ona dystem' myra dieci gudz for-
dysy am' Zgromita i age thoreala
az doleci' kozumnych pokazi' jemach

Omnis neutchomal' zeny me telida
aby mala zeny me dieci me ego
reala at tel' revala idz' betzena
et paliiby parabudy sibi Omnis
neuchomal' kofda nema diez' zu
dne' poeuicji bejmedome a roide
moyes posuicjiem. Ogestli zebi
parabudy letoho disticte Omnis ne
uchomal' telida aby fregidroza na
drube frude. Paliiby ola rimdy
telida na malez' a na obrazcely
fim. Ogestli zebi leta. Kofda sic
fale brata na zem' a no romplic
aby who spolu plesomali. Ogestli
zeby Bernardus skul sic vogli
no Colegi' aby gennu malla yeho
amia? Liborius danaia nato
voceni na jomos priy' hzivom
paliiby sic vogli nestiel telida aby
genu miz nedanala. nez abi yeho
chomala cito druze diele. Tren
nes. Et etoige diebina fregyluffi
sermon puel' d'ezima. q'leff' na
Katholau. to rossedino podle pon'
genofime para hamuf' rocegle
otra grec' para magdeburga metla
yeho droeti ma' a pogorej' frusti ma
na danci gregi manetka yeho Omnis
a nagegros dieci spadnuti raditko
dielu nemaze. Bernadina edluge
mari' neb tel' romkunem. et ato
gesf' ffrige roporuzcynne. para
rocegle romefschlich kribach po
psano. anato manu domi dobie
romu nadru lishch' pergamente
rich' sic p' Omnis' d'azurique na
paneme poeuicji et x' hri'. Sic
diec brata fruhu rup' rivil gest
i tafe coz' et paliiby yeho Barbary
ato et ffrige romefschlich kribach
popzano. Sic p' Omnis' Barbary
do kuchymie x' hri' abdrzy' vime
ral aby gennu hned zaltas. qly
frelbym condicione a se zez
mystm. Sic chudim mynym

reigle v měšťských knihách popsáno. A na to mám dvě dobré vuoli na dvou listech parchmentových. Item k svatému Mauriciemu na stavenie poručil jest 10 hř. Item diel bratra svého vypravil jest i také což jest tetky jeho Barbory, a to jest šíře v měšťských knihách popsáno. Item k svatému Bernardinu do kuchyně 10 hř., a když by umíral, aby jemu hned žaltář čtli

s velikým konduktorem a se 30 mšečmi. Item chudým nuzným 10 postavuov sukna. Item 10 hř. vikářom do bratrstvie na hrad a tu má ležeti. Poručníky toho všeho učinil jest mocně Mikuláše Erlhaupta, kmotra svého, a Hanuška Linka a doufá jim jako dobrým lidem, že nad jeho ženú a dětmi pravě učinie a také mateři staré a že jim radni a pomocni budú v čemž jich potřebovat budú. Actum

tempore Stanislai Škoch, magistri civium, Schonhanus, Wenceslai Krener, Johannis Link, consulum ceterorumque juratorum, sigillatum etc."

Nepublikováno.

LS

MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ V LETECH 1400–1550

Karel Žurek

Velmi osobitou a zároveň nesmírně zajímavou kapitolu měšťanské heraldiky tvoří značky z lomených a křížených čar, někdy v kombinaci s iniciálami, které se nazývají merky. Jejich název vznikl odvozením z podstatného jména „die Hausmarke“, které v německy mluvících zemích tyto značky obecně označuje.

Merky jsou figurami složenými z čistě geometrických tvarů. Je jistě nesmírně obtížné objektivně posoudit všechny vlivy a podněty, které po staletí jejich vývoj formovaly. Významnou roli nepochyběně hrála magie a mystika a také lze sotva považovat za náhodu, že některé merky mají velmi blízko k astrologickým znakům i astronomickým symbolům a že organizace kamenických hutí a některých bratrstev vědomě obsahovaly principy, interpretované v minulém století i v odborné literatuře bohužel až příliš romanticky. Je velmi obtížné určit, jak se rozšířilo užití merek v našich zemích, ale jako nejpravděpodobnější se nabízí, že tento zvyk si ze své vlasti přineslo německé městské obyvatelstvo. Především pro Moravu pak nelze opomenout ani výrazný vliv Slezska.

Měšťanské znaky, mezi které tyto značky zařazujeme, se u nás poprvé objevují kolem poloviny 14. století, v době, která měšťanskému stavu přinesla první sociální vzestup. Sílící ekonomický vliv a s ním související společenská prestiž, snaha získat privilegované postavení ve městě, to vše doprovázel i růst sebevědomí, moci, vážnosti a právního uvědomění měšťanů, kteří kupříkladu cestou koupě venkovského statku cítili do řad nižší šlechty a v souvislosti se svou nobilitací získávali šlechtický znak. Ti, jimž se takový vzestup nezdářil a kteří nebyli bez ambicí, položili alespoň svoji značku-merku na štít a použili dalších doprovodných součástí znaku jako klenotu a přikryvadlo, aby i vnějškově připodobnili osobní znak s merkou znakům šlechtickým. Merka tak plnila roli osobního znamení, byla heraldizována.

Ve rané fázi vývoje merky označovaly osobu nebo rod, osobní majetek nebo výrobek. Jedinečná merka byla spojena s konkrétní osobou a přímo zastupovala nositele na pečetích, náhrobcích, portálech či řemeslných výrobcích. Zároveň však mohla označovat vlastníka majetku nebo sloužila jako ochranná známka na zboží. Užití značky bylo motivováno i ryze praktickými potřebami měšťanů.

V 15. století vlastnila převážná část příslušníků měšťanského stavu jednoduché merky, tvořené z lomených a zkřížených čar. Později v 16. století můžeme na značkách sledovat větší podíl písma – osobní znamení tvořila v tomto období vlastní značka kombinovaná s monogramem nositele.

Osobní měšťanská znamení-merky jsou významným, ale doposud neprávem přehlíženým zdrojem historického poznání. Jejich studium a vzájemné srovnávání z hlediska uměleckého, historického ale i časového a teritoriálního, může velkou měrou rozšířit okruh poznatků z oblasti měšťanské heraldiky.

Literatura: Žurek 1992.